

6. Slavs'kyu M. Vohnyshcha ahresiyi // Radyans'ka osvita. – 20 hrudnya 1952. – № 51. – S. 4.

Лукуяненко О. В., Ph.D. in History, Senior lecturer of cultural studies sub-department in V.G. Korolenko Poltava National Pedagogical University (Ukraine, Poltava), lukuyanenko.ov@gmail.com

Anti-western hysteria in caricatures of educators of Ukrainian Soviet Socialist Republic of postwar seven-years period (2)

Article illustrates the evolution of the views of teachers of pedagogical institutes of the Ukrainian SSR of the postwar period (1945-1952) on the international situation. Application of the method of content analysis of educational media made it possible to trace anti-American positions among teachers and students; to track the value of attention to various political figures and world events. Reproduced sequence of making teachers believe in the decay of the West and the peacefulness of the USSR. An assessment of the main directions of ideological warfare teachers in geopolitics is made in the paper, too.

Keywords: Pedagogical Institute, caricature, international politics, the bipolar world, the post-war Ukraine.

Лукуяненко А. В., кандидат исторических наук, ст. преподаватель кафедры культурологии, Полтавский национальный педагогический университет им. В. Г. Короленко (Украина, Полтава), lukuyanenko.ov@gmail.com

Антизападная истерия в карикатурах педагогов УССР послевоенного семилетия (2)

Иллюстрируется эволюция взглядов педагогов пединститутсов УССР послевоенного периода (1945-1952 гг.) на международное положение. Применение метода контент-анализа педагогической прессы позволило проследить наращивание против-американской позиции в среде преподавателей и студентов; отследить соотношение внимания к различным политическим деятелям и событиям мирового значения. Воспроизведена последовательность убеждения педагогов страны в загнивании Запада и миролюбии СССР. Произведена оценка основных направлений идеологической войны педагогов в сфере геополитики.

Ключевые слова: педагогический институт, карикатура, международная политика, биполярный мир, послевоенная Украина.

* * *

УДК 377.8:378(477-25)(=162.1)

Мищенко І. В.

аспірантка кафедри історії України, Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка (Україна, Хмельницький), annolli@yandex.ru

Умови навчання та проживання студентів Польського педагогічного інституту в Києві (30-і рр. ХХ ст.)

Розглянуто умови навчання та проживання студентів Польського педагогічного інституту в Києві після його реорганізації у 1933 р. Дослідження базується на архівних матеріалах.

Ключові слова: Польський педагогічний інститут, освіта, студенти, умови проживання та навчання, зміст навчання.

Питання міжнародних відносин всередині країни є важливими на сьогодні для розбудови нашої молоді держави. Метою статті є вперше дослідити фрагмент щоденного життя та умов навчання польських студентів у Києві в першій половині 30-х рр.

У 20-30-х рр. ХХ ст. поляки в Україні отримали можливість для розвитку власної освіти та культури. Наслідком проголошеної політики “коренізації” стало масове відкриття польських шкіл, а згодом середніх та вищого навчального закладу. Ним був утворений у 1930 р. в Києві Польський інститут соціального виховання (Інститут народної освіти) невдовзі реформований у Польський педагогічний інститут. Це був єдиний в СРСР (і в Україні зокрема) вищий польський педагогічний навчальний заклад [1, арк. 60].

1 березня 1933 р. на посаду професора, завідувача кафедри політичної економії призначено Ю. Д. Бодняка. Він став і директором інституту [2, арк. 55].

В першу чергу було запроваджено викладання фізичного виховання та військової підготовки, яким до цього часу взагалі не приділялося ніякої уваги. Але це питання ставилося досить гостро, оскільки навіть у школах фізична підготовка була направлена на забезпечення обороноздатності у разі збройного нападу. А у вищих навчальних закладах тим більше. У методичній записці про фізичну підготовку та оборону країни зазначалося: “Загроза збройного нападу на СРСР – країну будівництва соціалізму, стає щораз реальніше. Гарячкове готування до війни капіталістичних країн, нечуваний зріст озброєнь – спрямовано передусім проти СРСР. За таких умов зміцнити обороноспроможність країни є найважливіше рішення дня. Школа не може стояти осторонь від цього завдання. Фізичне виховання школярів, виховання фізично і морально здорової зміни є однією з найважливіших ланок у роботі школи, в справі зміцнення обороноспроможності країни. Кожен учитель повинен чітко усвідомлювати значення всебічного виховання в школі для оборони країни...” [2, арк. 43].

Отже, в такому контексті потрібно було неодмінно запроваджувати заняття з військової підготовки та фізичного виховання в інституті. Зрозуміло, що тут потрібно було докласти максимум зусиль, оскільки за часів старого керівництва був відсутній і спортивний інвентар і будь-яке спортивне обладнання та медичний огляд студентів. Уже на початку 1933 року в інституті було 9 груп I курсу, 5 груп II курсу, 4 групи III курсу – всього 380 чоловік [3, арк. 11].

Навчання проводилося в поза лекційний час на що було виділено 820 годин. В ході навчання студенти складали іспити на отримання значка ГТО (“Готовий до праці та оборони”) при отриманні якого крім іспитів враховувалась також і успішність, і дотримання санітарних вимог. Варто зазначити, що іспити з фізичної підготовки складали також і викладачі. І, вочевидь, іспити були серйозними, оскільки з 12 викладачів значки отримали лише 6 [3, арк. 4].

“Значковці-студенти” використовувались для проведення різних масових робіт, таких, наприклад, як ранкова фізична зарядка, організація змагань та ін. Ранкова фізична зарядка була обов’язковою. Вона проводилась систематично: взимку прямо в кімнатах гуртожитку, а влітку – перед гуртожитком. За проведенням зарядки встановлювався суворий нагляд і у випадку ухилення від занять одразу повідомлялось у військовий кабінет. Крім того, дирекцією інституту було виділено 6 тис. карб. для забезпечення спортивним інвентарем [3, арк. 5].

Також, НКО були внесені зміни щодо організації навчання: якщо раніше (до 1933 року) у більшості пединститутах не було затверджено ні кількості відділів, ні предметів, які викладалися, то починаючи з 1933 року було утворено предметні відділи для всіх пединститутів (в тому числі і польського). Їх повинно було бути 14. Але у ППІ діяло лише 12 (позашкільний, дошкільний, шкільно-педагогічний, лінгвістичний, економічний, географічний, історичний, математичний, фізичний, хімічний, мовно-літературний, біологічний) [4, арк. 34].

На всіх відділах викладалися ленінізм, істмат і діамат, педагогіка, політекономія, економ політика, економічна географія, польська мова, іноземна мова (німецька), психологія, педологія, основи виробництва та ін.

Причому на всіх відділах на одні і ті ж предмети було виділено різну кількість годин, і викладалися вони на різних курсах. На 3 та 4 курсах значна увага приділялась педагогічній практиці [5, арк. 23].

Досить цікавим є той факт, що керівництво інституту не зовсім дотримувалося наказів наркомату освіти, оскільки в планах на історичному відділенні взагалі не було історії Польщі, а в інституті на це виділялося 200 годин (на рівні історії КП(б)У та ВКП(б)). До того ж, і інші плани НКО інститут повністю не виконував: існувало багато випадків, коли через нестачу викладачів чи за сприяння інших чинників викладання окремих предметів відводилося значно менше годин. Так, наприклад, на історичному відділенні із запланованих 360 годин на Нову історію викладалося лише 300; із 370 запланованих на історію Росії та СРСР – 320 годин; із 270 на історію України – 240 годин [6, арк. 190].

Новим керівництвом інституту було одразу розгорнуто масову роботу по вербуванню студентів осіннього набору, очевидно він не бажав розділити долю попереднього директора. До осені 1933 р. планувалося додатково набрати 270 студентів, доводячи контингент до 650 чоловік. Крім того, – 300 осіб планувалося набрати до робітфаку та 35 осіб до аспірантури [6, арк. 156].

Але вже в перші три тижні вербувальної роботи виникли значні труднощі і перешкоди. “Вербувальники” розсилались по школах-семирічках, де спостерігалось явище “неправильних” політичних поглядів, “перекручування національної політики партії”. Те ж саме відбувалося і в середніх учбових закладах [6, арк. 98].

Оскільки існувала гостра нестача польських педкадрів, які були терміново необхідні радянському керівництву для виховання молоді у відповідному партійному середовищі, інститут був змушений звернутися до українських і російських технікумів і інститутів з метою перевести до нього студентів, які б бажали навчатися у ППП у Києві. Але і тут керівництво інституту зустріло пасивне, подекуди навіть різке ставлення до їх прохання з боку дирекції багатьох технікумів і інститутів. Так, наприклад, директор інституту в Умані “перекручуючи національну політику партії” в питаннях культурного будівництва не тільки відмовився перевести студентів-поляків бажаних перейти до ППП (якщо такі, звичайно були), а й заборонив представнику інституту розмовляти зі своїми студентами. Аналогічні випадки зустрічались і в інших інститутах (зокрема Вінницькому) [6, арк. 87].

Разом з тим, частина директорів, наприклад Жмеринського технікуму та ін., прихильно віднеслись до укомплектування ППП і вимагали офіційної постанови колегії НКО на право переводу до ППП студентів-поляків і тих, хто володіє польською мовою за їх бажанням. Таким чином, контингент студентів інституту комплектувався студентами педтехнікумів, робітфаків, інших інститутів, 7-річних шкіл, які висловлювали бажання перевестися чи вступити до інституту [6, арк. 13].

На 1 жовтня 1932 р. загальна кількість студентів становила 385 осіб, а на 1 березня 1933 р. з них залишилося лише 278 осіб. На 1 листопада 1933 р. внаслідок “чистки” залишилось контингенту 1932 р. лише 167 осіб (з 385!); причому на педагогічну роботу було вислано тільки 30 чоловік. Отже на 1 жовтня 1933 р.

контингент студентів становив 403 особи (з них 230 жінок) [7, арк. 33].

На робітфаках навчалось 540 осіб, в аспірантурі 37. Крім того 65 студентів внаслідок “чисток” вибули не закінчивши інститут [7, арк. 34].

Серед студентів було 371 поляк, 10 українців, 4 росіянина, 8 євреїв, 6 білорусів, 2 німці, 2 чехи. Як бачимо, перевага при вступі надавалась полякам [7, арк. 25].

Щороку відбувався значний відсів студентів з інститутів, педтехнікумів. Особливо великий відсоток відсіву був щороку на перших курсах у всіх відділах, оскільки студенти-першокурсники часто не відповідали “правильним” політичним поглядам. Крім того, як визначали самі інститути та технікуми, основними причинами відсіву були, по-перше, академічна неуспішність через недостатню попередню підготовку, так як доводилося набирати студентів з числа тих, хто закінчував семирічки. По-друге, академічна неуспішність була через перенавантаження студентів громадською роботою; по-третє, через несприятливі умови для регулярної учбової роботи студентських гуртожитків; по-четверте, через недостатнє харчування студентів в студентських їдальнях. Такий масштабний відсів студентів приносив не лише значні матеріальні збитки державі, а й зривав планові передбачення в справі підготовки кадрів і дезорганізував нормальну учбову роботу педінститутів. Тому управління підготовки педкадрів, починаючи з січня 1934 р., пропонувало директорам педінститутів, в тому числі і ППП, педтехнікумів провести ряд заходів по боротьбі з відсівом, зокрема:

1. В справі поліпшення харчування: вжити всіх заходів до мобілізації місцевих коштів і поліпшення постачання до інститутів; заздалегідь скласти угоди з місцевими постачальними і заготівельними організаціями, щоб забезпечити безперерійно нормальне харчування студентів до кінця учбового року; налагодити якнайкраще облік продуктів і їх охорону; виділити відповідальних осіб по усіх сферах роботи в їдальнях, буфетах і кухнях та ін.

2. В справі поліпшення гуртожитків: розробити правила раціонального режиму часу студентів, що живуть в гуртожитках; поставити перед громадськими організаціями питання про їхню допомогу щодо налагодження всіх ланок життя гуртожитків, оскільки умови проживання подекуди були далеко не сприятливі для життя і, тим більше, навчання; організувати видання стінних газет, що виявили б кращих студентів в гуртожитках, а також впливати на тих, що порушують дисципліну; провести боротьбу з порушниками режиму та з хуліганством, крадіжками та ін.

3. В галузі академічної роботи: запровадити систематичне і вчасне виявлення по кожному відділу ступені підготовки прийнятих студентів і вживати негайно заходів до підвищення успішності шляхом допомоги відсталим через спеціальні консультації, через додаткові групові заняття з окремих дисциплін. Крім того, для покращення успішності прикріплювати відсталих до кращих в академічному відношенні студентів; виявити причини неуспішності і вживати заходи по ліквідації її, поліпшувати матеріальні умови, розвантажувати від громадської роботи, постачати підручниками, письмовим приладдям тощо [8, арк. 12-17].

Вказуючи на окремі заходи щодо боротьби з відсівом Управління підготовки вчителів даними положеннями пропонувало директорам педінститутів, педтехнікумів організувати навколо цієї боротьби увагу всього колективу педінституту та всіх його громадських і академічних організацій, щоб разом з ними домоглись встановлення сталих контингентів по всіх курсах і відділах, і взагалі нормальних умов до розгорнення академічної (учбової і наукової), громадської діяльності педінституту. Звичайно, плани роботи та організації інституту були практично досконалими, у стилі “національної політики партії”, а от втілити ці плани в життя було не так уже і просто [9, арк. 23].

Але у доповідній записці від 22 жовтня 1933 р. до секретаря обкому директор ППП Ю. Бодняк писав про значне покращення матеріально-побутових умов студентів і капітального будівництва. Бодняк зазначає, що до літа 1933 р. інститут перебував у тяжкому стані. Оскільки його було зовсім нещодавно призначено на посаду директора інституту, щоб запобігти долі С. В. Сохачького Ю. Бодняку потрібно було терміново вжити організаційних і господарчих заходів для забезпечення нормальних житлово-побутових умов студентів і лектури, і умов для нормальної учбової роботи. Перш за все, перед новим керівництвом стояли такі завдання: очистка інституту від класово-ворожих елементів; збільшення в тричі контингент студентів інституту, аспірантури та робфаку. Загальна кількість студентів на початок 1933/34 навчального року повинна була бути збільшена від 288 чоловік до 810. Як наслідок, потрібно було збільшити та покращити відповідну житлову базу і приміщення до учбової роботи. Також провести ремонти в приміщеннях інститутів і інтернатів (при інституті діяв дитбудинок, до якого студенти могли віддати за певних обставин своїх дітей, братів чи сестер. Наприклад, були випадки, коли студент інституту мав опікуватися неповнолітнім братом, тому, для забезпечення нормального навчання він міг віддати цю дитину до дитбудинку. Важко сказати наскільки даний інтернат діяв у реальному житті. З одного боку, в інституті було чимало студентів з дітьми, але щоб віддати дитину до інтернату потрібно неабияке прагнення до навчання. Тому ці випадки були поодинокими). На дані роботи потрібно було в загальній сумі 200 тис. карб. [9, арк. 19-22].

Ю. Бодняк звітував, що поставлені перед керівництвом інституту завдання на кінець жовтня 1933 р. здебільшого виконані. Наявний контингент інституту становив 700 чоловік, тому 100 студентів ще необхідно було добрати, до виконання норми. Але в створенні матеріально-побутових умов дирекція інституту зустрілася з багатьма труднощами [10, арк. 14].

У 1933 р. було одержано новий гуртожиток по Червоноармійській 77 і приміщення радіозаводу. Їх необхідно було терміново, практично протягом одного місяця переконструювати і відремонтувати до приїзду студентів на навчання. На це потрібно було 90 тис карб. Але НКО потрібних коштів та матеріалів не надавав. Керівництво інституту було змушене “приватним шляхом” зробити ремонт у гуртожитку, купуючи матеріали на вільному ринку. І тут знову виникає проблема – нестача робітників для проведення будівельних робіт. Тому інститут оплачував роботу вдвічі дорожче. Крім того, транспортні організації також поставили високі ціни

на свої послуги. Перед керівництвом інституту виникає реальна загроза провалу з розміщенням нового набору студентів інституту, робфаку та педтехнікуму. Щоб цьому запобігти було використано всі кошти з бюджету, частину коштів з дотації облвиконкому. Виникла заборгованість до 40 тис. карб. робітникам, транспортним організаціям і за будівельні матеріали. До початку навчання ремонт був не закінчений. Тому студентів тимчасово було поселено до приміщення без опалення, освітлення і без зашкленних вікон, що порушувало нормальне навчання цих студентів та загрожувало закріпленню цих студентів в інституті. Незважаючи на це кошти на закінчення ремонту в гуртожитку не виділялися [11, арк. 11].

Студенти ППП були переважно селянами. Молодь приїхала до інституту без необхідного одягу. Враховуючи це інститут поставив вимогу про виділення коштів на одяг для студентів, оскільки самостійно вони це зробити не могли. На це було надано 20 тис. карб. Однак ефективне використання цих коштів було можливим лише за умови, коли були б відкриті фонди з одягом, зокрема взуттям, за стабільними цінами [12, арк. 19].

Вартість харчування студентів: сніданок, обід і вечеря, при тому, що велика кількість продуктів закуповувалась на вільному ринку обходилася студенту 67 карб. на місяць. Це при стипендії 75 карб.! Планувалося терміново робити харчування студентів дешевшим до 45-50 карб. Для цього інституту потрібно було одержати продукти за відповідними цінами [13, арк. 97].

Існуючий гуртожиток по Рильському провулку 10 і приміщення однієї з шкіл в якому містився інститут, педтехнікум і II-га польська школа на кінець 1933 року не забезпечував нормальних умов житла і праці студентам інституту і педтехнікуму. На 28 аудиторій навчалось 1200 студентів в двох змінах. Причому контингент цих трьох учбових закладів повинен був збільшитися на 550-600 чоловік. Норма гуртожитку на одного студента до кінця жовтня 1933 р. була менша 4 кв. м. при нормі 5 кв. м. Для того, щоб забезпечити нормальний розвиток і функціонування інституту і педтехнікуму дирекцією планувалося протягом 1933/34 р. збудувати новий учбовий корпус для інституту і поширити гуртожиток по Гоголівській 39 на 800-900 чоловік. Власне кажучи, інституту було важко розраховувати на виділення коштів, враховуючи те, що тільки за ремонт гуртожитку по Червоноармійській 77 існувала заборгованість 40 тис. карб. А будівництво навчального корпусу та розширення гуртожитку з розрахунку щонайменше у 800 чоловік потребували ще масштабніших грошових вкладень. Але директор ППП Ю. Бодняк стверджував, що дане питання урядом оформлялось і вже в 1933 р. було виділено певні кошти, і протягом зими планувалось закупити відповідні матеріали. Новий корпус хотіли розмістити у найбільш вигідному з погляду політичної ефективності місці (по вулиці 25-го Жовтня) [14, арк. 26].

ППП і педтехнікум на 1933 р. не мали сільськогосподарської бази. А постановка цього питання весною і восени не давав практично ніяких результатів [15, арк. 11].

Крім того, був встановлений відповідний санітарний мінімум для життя студентів ППП у гуртожитках. Наказувалося вивісити в кожній кімнаті список жильців і зазначити, скільки квадратів припадає на кожного чоло-

віка. Кожен студент повинен був бути забезпечений матрацом, ковдрою, подушкою, простиралом і наволочкою. Планувалося забезпечити гуртожиток: стільцями з розрахунком один на чоловіка; тумбочками, по одній на двох чоловік; достатньою кількістю світла (електролампами); вішалками; баками для сміття і ящиками для вугілля; посудиною для води, достатньою кількістю столів, покритих скатертиною та шторами для кімнат. Не менше одного разу на декаду потрібно було робити генеральне прибирання в гуртожитку. Для запобігання поширення хвороб заборонялося приймати студентів до гуртожитку без попередньої санітарної обробки [16, арк. 12].

Отже інститут продовжував готувати кадри для польських національних шкіл, розширюючи контингент студентів та дещо зміцнюючи свої позиції: планувалося покращення умов проживання в гуртожитках, харчування студентів та лектури, будівництво нового навчального корпусу.

Ще у 1933 р. почалася зміна акцентів у національній політиці більшовицької партії, враховуючи те, що інститут був створений в умовах коренізації. Для партійного керівництва коренізація була всього тимчасовим тактичним маневром, і вона допускалася лише в тих рамках і межах, які не суперечили інтересам та ідеологічним постановам вищого партійного керівництва. Тому у наступні роки сталінізм почав жорстко винищувати усі кадри, вчинив криваву розправу над українською інтелігенцією, різко змінилася політика щодо національних меншин, у тому числі і польської, що призвело до ліквідації інституту у 1935 році. Студенти у кращому випадку переводились довчиватись до українських вишів, або отримали тимчасове посвідчення про отриману освіту. Питання освіти національних меншин, зокрема польської, є перспективою для подальших наукових розвідок та потребує ґрунтового комплексного дослідження.

Список використаних джерел

1. Державний архів міста Києва. – Ф. Р-920. – Польський педагогический институт. – Оп.5. – Спр.7. – 61 арк.
2. Там само. – Оп.5. – Спр.8. – 58 арк.
3. Там само. – Оп.5. – Спр.9. – 18 арк.
4. Там само. – Оп.6. – Спр.5. – 36 арк.
5. Там само. – Оп.6. – Спр.9. – 32 арк.
6. Там само. – Оп.6. – Спр.48. – 194 арк.
7. Там само. – Оп.7. – Спр.36. – 64 арк.
8. Там само. – Оп.7. – Спр.41. – 34 арк.
9. Там само. – Оп.7. – Спр.42. – 48 арк.
10. Там само. – Оп.8. – Спр.6. – 21 арк.
11. Там само. – Оп.8. – Спр.8. – 14 арк.
12. Там само. – Оп.8. – Спр.11. – 21 арк.
13. Там само. – Оп.8. – Спр.12. – 130 арк.
14. Там само. – Оп.8. – Спр.14. – 28 арк.
15. Там само. – Оп.8. – Спр.21. – 11 арк.
16. Там само. – Оп.8. – Спр.50. – 68 арк.

References

1. Derzhavnyj arhiv mista Kyjeva. – F.R-920. – Pol'skijy pedagogicheskij ynstytut. – Op.5. – Spr.7. – 61 ark.
2. Tam samo. – Op.5. – Spr.8. – 58 ark.
3. Tam samo. – Op.5. – Spr.9. – 18 ark.
4. Tam samo. – Op.6. – Spr.5. – 36 ark.
5. Tam samo. – Op.6. – Spr.9. – 32 ark.
6. Tam samo. – Op.6. – Spr.48. – 194 ark.
7. Tam samo. – Op.7. – Spr.36. – 64 ark.
8. Tam samo. – Op.7. – Spr.41. – 34 ark.
9. Tam samo. – Op.7. – Spr.42. – 48 ark.

10. Tam samo. – Op.8. – Spr.6. – 21 ark.
11. Tam samo. – Op.8. – Spr.8. – 14 ark.
12. Tam samo. – Op.8. – Spr.11. – 21 ark.
13. Tam samo. – Op.8. – Spr.12. – 130 ark.
14. Tam samo. – Op.8. – Spr.14. – 28 ark.
15. Tam samo. – Op.8. – Spr.21. – 11 ark.
16. Tam samo. – Op.8. – Spr.50. – 68 ark.

Mishchenko I. V., a graduate student of the Department History of Ukraine, Kamenetz-Podolsk National University Ivan Ogienko (Ukraine, Khmelnytsky), annolli@yandex.ru

Terms of tuition and accommodation of students of Polish Pedagogical Institute in Kiev (30-ies twentieth century)

The conditions of study and living of students at Polish Pedagogical Institute at Kyiv that were created after institutes reorganization at 1933 are considered at this article. The research is based on the archives sources.

Keywords: Polish Pedagogical Institute, education, students, accommodation and education, training content.

Мищенко І. В., аспірантка кафедри історії України, Каменець-Подольський національний університет ім. Івана Огієнка (Україна, Хмельницький), annolli@yandex.ru

Условия обучения и проживания студентов Польского педагогического института в Киеве (30-е гг. XX в.)

Рассматриваются условия обучения и проживания студентов Польского педагогического института в Киеве, созданные после его реорганизации в 1933 г. Исследование базируется на архивных материалах.

Ключевые слова: Польский педагогический институт, образование, студенты, условия проживания и обучения, содержание обучения.

* * *

УДК 94(447)“1907/1908”

Магась В. О.

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри суспільних наук, Житомирський військовий інститут ім. С. П. Корольова
Державного університету телекомунікацій
(Україна, Житомир), vomagas@gmail.com

БОРЬБА ЗА ДЕМОКРАТИЗАЦИЮ ОСВИТЫ ТА СУСПІЛЬСТВА ОРГАНІЗАЦІЙ ВСЕРОСІЙСЬКОГО ЗАГАЛЬНОСЕМІНАРСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНІ (1907-1908 РР.)

Стаття присвячено діяльності Всеросійського загальносемінарського союзу в українських губерніях Російської імперії у 1907-1908 рр. Метою дослідження є вивчення програмних засад діяльності зазначеної організації та суспільно-політичної активності вихованців духовних семінарій, що брали участь у роботі місцевих осередків Союзу. При написанні роботи нами були використані загальнологічні та спеціально-історичні методи. Всеросійський загальносемінарський союз було утворено 25-27 грудня 1906 р. Він мав на меті досягнення академічних та політичних свобод. Публічно заявити про себе та свої вимоги, продемонструвати начальству свою єдність Союз мав за допомогою загальносемінарського страйку, що мав бути проведеним в травні 1907 р. під час перевідних та випускних іспитів. Найбільші та найактивніші осередки Союзу утворилися в Чернігівській, Одеській, Подільській та Волинській духовних семінаріях. Меншою активністю, або ж її повною відсутністю відзначалися семінарії Києва, Катеринослава, Полтави та Харкова. Діяльність Союзу сприяла поширенню політичної грамотності та надавала семінаристам перший досвід суспільно-політичної активності.

Ключові слова: Всеросійський загальносемінарський союз, Всеросійський загальносемінарський з'їзд, духовна семінарія, семінаристи, місцевий комітет.

Перша російська революція стала каталізатором громадянської активності молоді. Організований характер мала боротьба за демократизацію освіти та суспільства учнів духовних семінарій, котрі ще на початку ХХ ст. робили спроби створення координаційних центрів, а в роки революції 1905-1907 рр. провели три всеросійські з'їзди семінаристів. На останньому з них було створено Всеросійський загальносемінарський союз (ВЗС) – організацію, що мала на меті досягнення академічних та політичних свобод. Особливу актуаль-